

УДК 342.9

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.158>

В'ячеслав Станіславович Політанський

*Сектор теоретико-методологічних проблем організації державної влади
Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування
Національної академії правових наук України
Харків, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-4664-8537>*

Ганна Миколаївна Зайкіна

*Кафедра правового забезпечення та адміністрування транспортної діяльності
Український державний університет залізничного транспорту
Харків, Україна*

*Сектор теоретико-методологічних проблем організації державної влади
Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування
Національної академії правових наук України
Харків, Україна
<https://orcid.org/0009-0007-7141-1391>*

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У КОНТЕКСТІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ СФЕРИ ПАЛИВНО- ЕНЕРГЕТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ: ІНФОРМАЦІЙНО- ПРАВОВІ ТА АНТИКОРУПЦІЙНІ ЗАСАДИ

Анотація. У статті здійснено комплексне адміністративно-правове дослідження сталого розвитку територіальних громад у контексті публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу України з акцентом на інформаційно-правові й антикорупційні засади. Обґрунтовано, що сталий розвиток територіальних громад у публічно-правовому вимірі постає як результат узгодженої управлінської діяльності органів публічної влади, спрямованої на забезпечення життєздатності територій, стабільності функціонування критичної інфраструктури та реалізації публічного інтересу в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану. Паливно-енергетичний комплекс розглянуто як системоутворюючий об'єкт публічного адміністрування, ефективність управління яким безпосередньо впливає на соціальну стійкість і спроможність територіальних громад. Проаналізовано компетенційну природу повноважень органів місцевого самоврядування у сфері енергетики, розкрито значення принципів публічного адміністрування для забезпечення сталості управлінських рішень, а також досліджено інформаційно-правові засади публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу. Особливу увагу приділено ролі енергетичної інформації як управлінського ресурсу, проблемам публічності та доступу до інформації, функціонуванню інформаційних систем і реєстрів, цифровим адміністративним процедурам та правовим аспектам інформаційної безпеки на місцевому рівні. Окремий блок дослідження присвячено антикорупційним

засадам публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу на рівні територіальних громад. Виявлено ключові корупційні ризики в локальному енергетичному врядуванні, проаналізовано антикорупційні інструменти, механізми доброчесності та комплаєнсу, форми громадського контролю й юридичну відповідальність за корупційні та пов'язані з ними інформаційні правопорушення. За результатами узагальнення теоретичних положень і практики України зроблено висновок, що інформаційно-правові та антикорупційні засади у сфері публічного адміністрування паливно-енергетичного комплексу мають взаємопов'язаний і системний характер, а їх інтеграція є необхідною умовою забезпечення сталого розвитку територіальних громад та підвищення ефективності публічного адміністрування у сфері енергетики.

Ключові слова: органи місцевого самоврядування; територіальні громади; публічне адміністрування; паливно-енергетичний комплекс; інформаційно-правовий захист; критична інфраструктура; воєнний стан; корупційні правопорушення; юридичні особи публічного права.

Viacheslav S. Politanskyi

*Sector of Theoretical and Methodological Problems of the Organization of State Power
Scientific Research Institute of State Building and Local Government
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-4664-8537>*

Hanna M. Zaikina

*Department of Legal Support and Administration of Transport Activities
Ukrainian State University of Railway Transport
Kharkiv, Ukraine*

*Sector of Theoretical and Methodological Problems of the Organization of State Power
Scientific Research Institute of State Building and Local Government
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0007-7141-1391>*

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN THE CONTEXT OF PUBLIC ADMINISTRATION OF THE FUEL AND ENERGY COMPLEX OF UKRAINE: INFORMATION, LEGAL AND ANTI-CORRUPTION PRINCIPLES

Abstract. *The article carries out a comprehensive administrative and legal study of the sustainable development of territorial communities in the context of public administration of the fuel and energy complex of Ukraine with an emphasis on informational and legal and anti-corruption principles. It is substantiated that the sustainable development of territorial communities*

in the public and legal dimension arises as a result of coordinated management activities of public authorities aimed at ensuring the viability of territories, the stability of the functioning of critical infrastructure and the implementation of the public interest in the conditions of modern challenges, in particular martial law. The fuel and energy complex is considered as a system-forming object of public administration, the effectiveness of management of which directly affects the social stability and capacity of territorial communities. The competence nature of the powers of local government bodies in the energy sector is analyzed, the importance of public administration principles for ensuring the sustainability of management decisions is revealed, and the informational and legal principles of public administration in the fuel and energy complex are also investigated. Particular attention is paid to the role of energy information as a management resource, the problems of publicity and access to information, the functioning of information systems and registers, digital administrative procedures and legal aspects of information security at the local level. A separate block of the study is devoted to the anti-corruption principles of public administration of the fuel and energy complex at the level of territorial communities. Key corruption risks in local energy governance are identified, anti-corruption instruments, integrity and compliance mechanisms, forms of public control and legal liability for corruption and related information offenses are analyzed. Based on the results of the generalization of theoretical provisions and practice of Ukraine, it is concluded that information-legal and anti-corruption principles in the field of public administration of the fuel and energy complex are interconnected and systemic in nature, and their integration is a necessary condition for ensuring the sustainable development of territorial communities and increasing the efficiency of public administration in the energy sector.

Key words: *local governments; territorial communities; public administration; fuel and energy complex; information and legal protection; critical infrastructure; martial law; corruption offenses; legal entities under public law.*

ВСТУП

У сучасних умовах трансформації системи публічного адміністрування, децентралізації влади та дії правового режиму воєнного стану проблематика сталого розвитку територіальних громад набуває особливої актуальності як у національному, так і у світовому науковому дискурсі. На глобальному рівні сталий розвиток дедалі частіше розглядається не лише як соціально-економічна чи екологічна мета, а як результат якості публічного адміністрування, заснованого на принципах законності, підзвітності, прозорості та доброчесності, особливо в сферах управління критичною інфраструктурою та публічними ресурсами [1].

У цьому контексті паливно-енергетичний комплекс України посідає особливе місце як системоутворюючий чинник життєздатності територій і ключовий об'єкт публічного адміністрування. У сучасних адміністративно-правових дослідженнях обґрунтовується, що розвиток енергетичної сфери, зокрема альтернативної енергетики, потребує не лише технічних рішень, а й удосконалення правового регулювання, адміністративних процедур і форм управлінської діяльності органів місцевого самоврядування [2, с. 23–27, 190–196]. Це набуває особливої значущості в умовах, коли громади змушені оперативним приймати енергетичні рішення, поєднуючи ефективність із правовою визначеністю та підзвітністю.

Водночас у наукових публікаціях останніх років істотна увага приділяється інформаційно-правовим аспектам публічного адміністрування, зокрема ролі енергетичної інформації як управлінського ресурсу, значенню відкритих даних, цифрових адміністративних процедур і правових засад інформаційної безпеки [3]. Дослідження свідчать, що фрагментарність інформаційних систем і низька якість даних істотно знижують ефективність управлінських рішень та водночас підвищують корупційні ризики в ресурсомістких секторах, зокрема в енергетиці [4, с. 91–95].

Окремий напрям сучасних досліджень присвячений антикорупційним засадам діяльності органів місцевого самоврядування, де наголошується на підвищеній вразливості сфер, пов'язаних із управлінням публічними фінансами, комунальними підприємствами та інфраструктурними проектами [5, с. 184]. При цьому вказується, що формальне дотримання антикорупційних вимог без інтеграції механізмів доброчесності, комплаєнсу та внутрішнього контролю у щоденну адміністративну практику не забезпечує реального зниження ризиків.

Разом із тим аналіз наукових джерел засвідчує, що взаємодія інформаційно-правових та антикорупційних засад у публічному адмініструванні сфери паливно-енергетичного комплексу на рівні територіальних громад залишається недостатньо дослідженою. Більшість праць зосереджуються на окремих аспектах енергетичного права, інформаційного забезпечення або антикорупційної політики, не формуючи цілісного адміністративно-правового бачення їх системної взаємодії [6, с. 2–4].

З огляду на зазначене, актуальність теми дослідження зумовлена потребою у комплексному адміністративно-правовому аналізі сталого розвитку територіальних громад у контексті публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу України з урахуванням інформаційно-правових і антикорупційних засад, особливо в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови.

Метою статті є комплексний адміністративно-правовий аналіз сталого розвитку територіальних громад у сфері паливно-енергетичного комплексу України крізь призму інформаційно-правових та антикорупційних механізмів публічного адміністрування. Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання дослідження: а) уточнити публічно-правовий зміст сталого розвитку територіальних громад; б) охарактеризувати паливно-енергетичний комплекс як об'єкт публічного адміністрування; в) розкрити інформаційно-правові засади управління у сфері ПЕК; г) виявити основні корупційні ризики та антикорупційні інструменти на місцевому рівні; ґ) обґрунтувати системний характер взаємодії інформаційно-правових і антикорупційних засад як умови сталого розвитку громад.

Наукова новизна полягає в авторському підході, відповідно до якого сталий розвиток територіальних громад у сфері паливно-енергетичного комплексу розглядається як результат інтегрованої дії інформаційно-правових та антикорупційних засад публічного адміністрування, що дозволяє по-новому оцінити роль органів місцевого самоврядування у забезпеченні енергетичної стій-

кості, доброчесності управлінських процесів і довгострокового публічного інтересу.

1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Проблематика сталого розвитку територіальних громад у контексті публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу охоплює декілька наукових напрямів, у межах яких досліджуються окремі елементи енергетичної політики, інформаційно-правового забезпечення й антикорупційної діяльності органів публічної влади.

У зарубіжних дослідженнях останніх років сталий розвиток територій тісно пов'язується з ефективністю муніципального енергетичного менеджменту. Так, М. Vačovský, J. Karásek та L. Kaločaї доводять, що системний підхід до управління енергоспоживанням на місцевому рівні є ключовою умовою енергоефективності та фінансової стійкості громад [1]. Водночас ці роботи переважно мають управлінсько-економічний характер і не розкривають адміністративно-правові механізми відповідних процесів.

Адміністративно-правові аспекти функціонування енергетичної сфери в Україні ґрунтовно проаналізовані у дисертації Д. О. Штоди, де обґрунтовано необхідність удосконалення правового регулювання використання альтернативних джерел енергії та визначено роль органів публічної влади у формуванні енергетичної політики [2]. Разом із тим зазначене дослідження не охоплює комплексно проблематику сталого розвитку територіальних громад крізь призму поєднання інформаційно-правових і антикорупційних засад.

Вагоме місце у сучасній доктрині посідають дослідження інформаційно-правового забезпечення публічного адміністрування. Зокрема, R. Wang та С. К. Ху доводять, що відкриті урядові дані сприяють підвищенню прозорості та результативності управлінських рішень у сфері розвитку територій [3]. Подібні висновки містяться й у працях, присвячених подоланню енергетичної бідності та підвищенню соціальної стійкості громад у період енергетичних трансформацій [4], однак правовий вимір цих процесів залишається недостатньо розкритим.

Антикорупційна проблематика в діяльності органів місцевого самоврядування досліджується, зокрема, О. І. Коханом, який виокремлює ключові корупційні ризики у сфері управління комунальними ресурсами та наголошує на необхідності вдосконалення правових механізмів їх запобігання [5]. Водночас специфіка паливно-енергетичного комплексу як об'єкта публічного адміністрування у таких дослідженнях розглядається фрагментарно. Зарубіжні автори також акцентують на взаємозв'язку між прозорістю в енергетичному секторі та рівнем корупційних ризиків, однак їхні висновки потребують адаптації до національної правової системи та місцевого рівня управління [6].

Методологічною основою для аналізу публічного адміністрування виступають праці В. Б. Авер'янова [12] та В. В. Галунька зі співавторами [13], в яких сформульовано базові принципи сучасного адміністративного права. Проте в зазна-

чених роботах відсутній цілісний аналіз взаємодії інформаційно-правових та антикорупційних засад саме у сфері паливно-енергетичного комплексу на рівні територіальних громад.

Таким чином, наукові дослідження свідчать про наявність ґрунтовних напрацювань щодо окремих аспектів енергетичної політики, інформаційного забезпечення та антикорупційної діяльності органів місцевого самоврядування. Водночас комплексний адміністративно-правовий аналіз сталого розвитку територіальних громад у сфері паливно-енергетичного комплексу з урахуванням взаємодії інформаційно-правових і антикорупційних засад залишається недостатньо розробленим, що й обумовлює наукову актуальність цього дослідження.

2. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, застосування яких зумовлене комплексним характером предмета дослідження – публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу у взаємозв'язку з інформаційно-правовими й антикорупційними засадами сталого розвитку територіальних громад. Дослідження здійснювалося у декілька логічно взаємопов'язаних етапів, що забезпечило системність і послідовність отриманих наукових результатів.

На першому етапі було використано *діалектичний* метод, який дозволив розглянути сталий розвиток територіальних громад як динамічний публічно-правовий процес, що формується під впливом управлінських рішень у сфері паливно-енергетичного комплексу, а також виявити суперечності між потребами енергетичної безпеки, інформаційною відкритістю й антикорупційними обмеженнями. Застосування цього методу дало змогу обґрунтувати подвійний характер сталого розвитку – як процесу публічного адміністрування і як юридично значущого результату діяльності органів місцевого самоврядування.

Другий етап дослідження ґрунтувався на використанні *формально-юридичного* методу, за допомогою якого проаналізовано норми Конституції України, законів і підзаконних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів місцевого самоврядування у сфері енергетики, доступу до інформації, цифрових адміністративних процедур та запобігання корупції. Цей метод дозволив визначити нормативні межі публічного адміністрування сфери ПЕК, розкрити юридичний зміст повноважень відповідних суб'єктів та виявити прогалини і колізії правового регулювання, що впливають на сталість управлінських рішень.

На третьому етапі застосовано *системно-структурний* і *функціональний* методи, що дали можливість розглянути інформаційно-правові й антикорупційні засади як взаємопов'язані елементи єдиної системи публічного адміністрування. За допомогою цих методів проаналізовано функціональну роль енергетичної інформації, цифрових адміністративних процедур, внутрішнього контролю, комплаєнсу та громадського нагляду в забезпеченні прозорості, підзвітності та добро-

чесності управлінських процесів у сфері паливно-енергетичного комплексу на місцевому рівні.

Важливе значення у дослідженні мав *порівняльно-правовий* метод, який використовувався для аналізу сучасних наукових підходів до публічного адміністрування енергетики, відкритих даних та антикорупційної політики, сформованих у зарубіжній доктрині. Застосування цього методу дозволило зіставити українську модель публічного адміністрування сфери ПЕК із окремими міжнародними підходами та визначити напрями, адаптація яких можлива з урахуванням особливостей національної правової системи та умов воєнного стану.

На завершальному етапі дослідження використано метод *узагальнення та правового моделювання*, що дало змогу систематизувати результати аналізу практики публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу на рівні територіальних громад, виявити типові управлінські ситуації та причини неефективності реалізації інформаційно-правових і антикорупційних засад. На основі цього сформульовано узагальнені висновки щодо необхідності інтегрованого адміністративно-правового підходу до забезпечення сталого розвитку територіальних громад у стратегічно важливій сфері енергетики.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

3.1. Теоретико-правові засади сталого розвитку територіальних громад у системі публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу України

У сучасній адміністративно-правовій доктрині сталий розвиток територіальних громад розглядається не лише як соціально-економічна або екологічна категорія, а передусім як результат цілеспрямованої діяльності суб'єктів публічного адміністрування, спрямованої на забезпечення балансу між поточними потребами населення та довгостроковими інтересами територіального розвитку.

У публічно-правовому вимірі сталий розвиток територіальних громад слід розглядати як об'єкт адміністративно-правового впливу, що реалізується через комплекс управлінських рішень, нормативно-правових актів, адміністративних процедур і механізмів контролю. Саме органи місцевого самоврядування, діючи в межах визначеної законом компетенції, формують управлінські пріоритети, визначають напрями використання ресурсів та забезпечують безперервність функціонування життєво важливих систем громади, зокрема у сфері енергетики.

Особливістю сталого розвитку територіальних громад є його подвійна природа: з одного боку – це процес, що охоплює планування, реалізацію та коригування публічної політики; з іншого – це результат, який проявляється у стабільності надання публічних послуг, стійкості інфраструктури та підвищенні якості життя населення. У цьому контексті сталий розвиток не може бути досягнутий шляхом одноразових управлінських рішень, а потребує послідовної та передбачуваної адміністративної діяльності.

На рівні територіальних громад сталий розвиток безпосередньо пов'язаний із реалізацією конституційних засад місцевого самоврядування, зокрема принципів самостійності, матеріально-фінансової спроможності та відповідальності органів місцевого самоврядування перед населенням [7]. У цьому контексті сталий розвиток громади слід розуміти як стійкий стан і керований процес, за якого органи публічної влади забезпечують безперервність надання публічних послуг, збереження інфраструктури, енергетичну безпеку та належну якість життя.

З адміністративно-правової точки зору ключовими ознаками сталого розвитку територіальних громад є: а) інституційна сталість (спроможність органів місцевого самоврядування виконувати покладені на них повноваження); б) нормативна визначеність (чіткість правових засад управлінських рішень); в) ресурсна забезпеченість, зокрема в енергетичній сфері; г) підзвітність і прозорість діяльності суб'єктів публічного адміністрування; ґ) орієнтація на довгостроковий результат, а не ситуативне реагування.

Таким чином, ми вважаємо, що сталий розвиток територіальних громад у публічно-правовому вимірі є юридично значущим результатом публічного адміністрування, що залежить від якості управлінських рішень, законності процедур і ефективності використання ресурсів, насамперед у стратегічних секторах, до яких належить паливно-енергетичний комплекс.

У свою чергу варто відзначити, що паливно-енергетичний комплекс України (далі – ПЕК) традиційно розглядається як базова галузь економіки, однак у сучасних умовах воєнного стану та децентралізації він набуває виразного публічно-управлінського значення, особливо на рівні територіальних громад. Забезпечення енергопостачання об'єктів критичної інфраструктури, житлового фонду, закладів охорони здоров'я та освіти є безпосереднім чинником життєздатності територій і соціальної стабільності.

З позиції адміністративного права ПЕК виступає складним об'єктом публічного адміністрування, що характеризується багаторівневістю управління, поєднанням державних і муніципальних інтересів, а також залученням приватних операторів. Нормативну основу такого адміністрування становлять, зокрема, закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» [8], «Про ринок електричної енергії» [9], «Про енергетичну ефективність» [10], «Про теплопостачання» [11].

На локальному рівні ПЕК безпосередньо впливає на можливість реалізації програм розвитку, енергомодернізації, забезпечення енергонезалежності громад. Водночас специфіка енергетичної сфери, характеризується високими фінансовими потоками, технічною складністю й інформаційною асиметрією, яка обумовлює підвищені вимоги до якості публічного адміністрування та правового регулювання [2, с. 77].

У контексті сталого розвитку територіальних громад ПЕК виконує функцію системоутворюючого чинника, оскільки від стабільності енергопостачання залежить можливість реалізації соціальних, економічних і екологічних програм.

Таким чином, ефективне публічне адміністрування паливно-енергетичного комплексу на місцевому рівні є не похідним, а визначальним елементом життєздатності територій.

Крім того, варто відзначити, що компетенція органів місцевого самоврядування у сфері енергетики має комплексний і диференційований характер, що зумовлюється поєднанням власних, делегованих, координаційних і сервісних повноважень. Така структура компетенції відображає загальну тенденцію до розширення ролі громад у публічному адмініструванні стратегічних сфер.

Власні повноваження органів місцевого самоврядування охоплюють управління комунальними підприємствами у сфері теплопостачання й електропостачання, затвердження місцевих програм енергозбереження, прийняття рішень щодо модернізації енергетичної інфраструктури. Делеговані повноваження пов'язані з реалізацією державної політики у сфері енергетичної ефективності та виконанням загальнодержавних програм.

Координаційні повноваження проявляються у взаємодії з операторами систем розподілу, постачальниками енергоресурсів, органами виконавчої влади. Сервісні повноваження включають надання адміністративних послуг, інформування населення, консультаційну підтримку енергетичних ініціатив громад.

Адміністративно-правова проблема полягає в тому, що нечіткість меж компетенції або дублювання повноважень створює передумови для управлінських збоїв та корупційних ризиків [12, с. 112–115]. Тому сталий розвиток територіальних громад у сфері енергетики безпосередньо залежить від нормативної визначеності компетенцій та процедур їх реалізації.

Публічне адміністрування у сфері ПЕК має ґрунтуватися на системі принципів, які визначають якість, легітимність та результативність управлінської діяльності. До таких принципів належать законність, підзвітність, відкритість, прозорість, добросовісність та орієнтація на результат. Принцип законності забезпечує правову визначеність управлінських рішень. Підзвітність гарантує контроль із боку громади та держави. Відкритість сприяє зниженню інформаційної асиметрії, що особливо важливо в енергетичній сфері. Пропорційність вимагає співмірності управлінських рішень із поставленими цілями. Добросовісність формує довіру до суб'єктів публічного адміністрування. Орієнтація на результат забезпечує досягнення реальних змін, а не формальне виконання процедур [13, с. 49].

З огляду на це, сталість управлінських рішень у сфері енергетики є ключовою передумовою сталого розвитку територіальних громад. З адміністративно-правових позицій якість такого рішення визначається його обґрунтованістю, прогнозованістю, контрольованістю та вимірюваністю. Обґрунтованість передбачає прийняття рішень на основі достовірної інформації та правового аналізу. Прогнозованість полягає у врахуванні можливих наслідків. Контрольованість забезпечує можливість перевірки виконання. Вимірюваність передбачає наявність індикаторів ефективності. Недотримання зазначених критеріїв призводить до ситуативно-

го управління, що суперечить самій ідеї сталого розвитку та знижує ефективність публічного адміністрування у сфері ПЕК.

3.2. Інформаційно-правові засади публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу України у контексті сталого розвитку територіальних громад

Що стосується інформаційно-правових засад у системі публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу, то в першу чергу необхідно звернути увагу на енергетичну інформацію, яка набуває статусу самостійного управлінського ресурсу, без якого неможливе прийняття обґрунтованих і сталих рішень на рівні територіальних громад. Із позиції адміністративного права інформація у сфері енергетики є не лише об'єктом правового регулювання, а й інструментом реалізації управлінських повноважень, що забезпечує зв'язок між плануванням, виконанням та контролем публічної політики.

Енергетична інформація охоплює широке коло даних, зокрема: показники споживання електричної та теплової енергії; дані про стан енергетичної інфраструктури; інформацію щодо аварійності та надійності мереж; відомості про тарифи, субсидії, компенсаційні механізми; результати енергетичних аудитів і моніторингу енергоефективності. У сукупності ці дані формують інформаційну основу для розроблення місцевих програм розвитку, стратегій енергетичної безпеки та заходів зі сталого розвитку територій.

Юридичний статус енергетичної інформації визначається нормами законодавства про інформацію, доступ до публічної інформації, енергетику й енергоефективність. Зокрема, Закон України «Про інформацію» закріплює принцип відкритості інформації та її значення для реалізації прав і законних інтересів суб'єктів публічних відносин [14]. Водночас Закон України «Про доступ до публічної інформації» встановлює обов'язок органів публічної влади забезпечувати доступ до інформації, що знаходиться в їх володінні, у тому числі інформації у сфері ПЕК [15].

Для територіальних громад енергетична інформація має особливе значення як інструмент планування розвитку, оскільки саме на її основі визначаються пріоритети модернізації інфраструктури, обсяги інвестицій, напрями енергозбереження. Відсутність достовірних і систематизованих даних призводить до ситуативного управління, що суперечить принципам сталого розвитку.

У свою чергу, важливими засадами є публічність і відкритість інформації у сфері ПЕК, що виступають одними з ключових гарантій прозорості публічного адміністрування та запобігання корупційним ризикам. В адміністративно-правовому аспекті відкритість інформації виступає не лише як право громадян, а як обов'язок суб'єктів публічного адміністрування, що забезпечує підзвітність управлінських рішень.

Законодавство України передбачає можливість віднесення частини енергетичної інформації до публічної, зокрема у формі відкритих даних, які підлягають

оприлюдненню у машиночитному форматі [16]. Такі дані можуть використовуватися територіальними громадами для аналізу споживання, контролю ефективності використання бюджетних коштів, залучення інвесторів.

Водночас у контексті воєнного стану виникає об'єктивна необхідність обмеження доступу до окремих категорій енергетичної інформації, пов'язаної з функціонуванням об'єктів критичної інфраструктури. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» допускає тимчасове обмеження інформаційних прав в інтересах національної безпеки [17]. Таким чином, публічне адміністрування у сфері ПЕК має здійснюватися у режимі балансу між відкритістю та безпекою.

У цьому контексті важливим є запровадження чітких критеріїв віднесення енергетичної інформації до відкритої або обмеженої, щоб уникнути зловживань і необґрунтованого засекречування даних. Саме прозорість процедур обмеження доступу, а не формальна закритість, є передумовою довіри громад до рішень у сфері енергетики.

Крім того, публічне адміністрування сфери ПЕК дедалі більше ґрунтується на використанні інформаційних систем і реєстрів, які забезпечують збирання, обробку й аналіз енергетичних даних. На державному та місцевому рівнях функціонують різні інформаційні ресурси, що стосуються енергетики, енергоефективності, житлово-комунального господарства.

Разом з тим варто відзначити про існування характерної проблеми, а саме певної фрагментарності та часткової несумісності таких систем, що ускладнює використання даних для управлінських цілей. Відсутність єдиних стандартів даних призводить до дублювання інформації, розбіжностей у показниках і зниження якості управлінських рішень. З адміністративно-правового погляду це свідчить про недостатню врегульованість повноважень щодо ведення й інтеграції інформаційних систем.

У цьому контексті важливим є також питання визначення відповідальних суб'єктів за наповнення, актуальність і достовірність енергетичних даних. Невизначеність відповідальності створює передумови для перекидання функцій між органами влади та комунальними підприємствами, що негативно впливає на сталість управлінських процесів.

Цифровізація публічного адміністрування у сфері ПЕК є одним із ключових напрямів підвищення ефективності управлінських процесів на рівні територіальних громад. Із адміністративно-правової точки зору цифрові адміністративні процедури становлять нову форму реалізації владних повноважень, що змінює традиційні механізми взаємодії між суб'єктами публічної влади та населенням.

Електронні сервіси у сфері енергетики охоплюють подання заяв, отримання довідок, доступ до інформації про споживання енергоресурсів, участь у програмах енергоефективності. Електронний документообіг забезпечує прозорість і контрольованість управлінських рішень, зменшуючи корупційні ризики. Цифровий моніторинг енергоспоживання дозволяє громадам оперативно реагувати на зміни та планувати розвиток інфраструктури.

Нормативну основу цифрових процедур становлять, зокрема Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» та акти у сфері електронного урядування [18]. Водночас важливим залишається питання уніфікації адміністративних процедур у цифровому середовищі, що є предметом подальшого розвитку адміністративного законодавства.

Більш того, одним із найважливіших елементів інформаційно-правових засад публічного адміністрування енергетики в громадах є інформаційна безпека у сфері ПЕК, яка набуває особливого значення в умовах цифровізації та воєнного стану. З адміністративно-правової точки зору кібербезпека розглядається не як технічна проблема, а як елемент правового режиму функціонування публічної влади у сфері енергетики.

Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» визначає обов'язок органів публічної влади вживати заходів щодо захисту інформаційних систем, у тому числі тих, що використовуються у сфері критичної інфраструктури [19]. Для територіальних громад це означає необхідність інтеграції вимог кібербезпеки у процеси публічного адміністрування ПЕК. Відтак інформаційна безпека є невід'ємною складовою інформаційно-правових засад сталого розвитку територіальних громад, оскільки без захисту даних неможливі ні прозорість, ні довіра, ні стабільність управлінських рішень [20].

3.3. Антикорупційні засади публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу України на рівні територіальних громад

Що стосується антикорупційних засад публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу України на рівні територіальних громад, то в першу чергу варто відзначити, що сфера паливно-енергетичного комплексу на рівні територіальних громад належить до підвищено корупційно вразливих сегментів публічного адміністрування, що зумовлено концентрацією фінансових ресурсів, технічною складністю процесів та значною дискрецією посадових осіб. З адміністративно-правової точки зору корупційні ризики виникають насамперед у тих управлінських ситуаціях, де поєднуються владні повноваження, інформаційна асиметрія й обмежений зовнішній контроль.

Одним із найбільш ризикогенних напрямів є публічні закупівлі у сфері енергетики, зокрема закупівлі палива, електричної енергії, робіт із ремонту та модернізації мереж. Практика застосування Закону України «Про публічні закупівлі» свідчить, що на локальному рівні поширеними є ризики формального обґрунтування переговорних процедур, поділу предмета закупівлі, маніпулювання технічними вимогами [21]. У сфері енергетики такі порушення мають особливо негативні наслідки, оскільки безпосередньо впливають на стабільність постачання та фінансову спроможність громад.

Іншим осередком корупційних ризиків є управління комунальними енергетичними підприємствами, де поєднання господарських і владних функцій створює умови для зловживань. Нечітке розмежування повноважень між органами місце-

вого самоврядування як власниками та керівниками комунальних підприємств як суб'єктами господарювання часто призводить до конфліктів інтересів, непрозорих кадрових рішень і неефективного використання ресурсів.

Окрему групу ризиків формують ремонти та відновлення енергетичної інфраструктури, особливо в умовах воєнного стану. Спрощені процедури, терміновість робіт і значні бюджетні видатки об'єктивно підвищують імовірність корупційних зловживань. До цього додаються ризики у сфері тарифної комунікації, коли відсутність належного інформування населення щодо структури тарифів та підстав їх зміни підриває довіру до органів публічної влади [5, с. 184].

Також корупційно вразливими залишаються питання підключення до мереж і видачі технічних умов, де значна дискреція посадових осіб поєднується з технічною складністю процедур. У таких випадках корупційні прояви часто маскуються під адміністративну доцільність або технічну необхідність, що ускладнює їх виявлення та запобігання.

У свою чергу варто відзначити, що адміністративно-правове забезпечення запобігання корупції у сфері ПЕК на рівні територіальних громад ґрунтується на системі превентивних, процедурних і контрольних інструментів, передбачених законодавством України. Ключовим нормативним актом у цій сфері є Закон України «Про запобігання корупції», який поширює свою дію на посадових осіб органів місцевого самоврядування та керівників комунальних підприємств [22].

Одним із базових інструментів є запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, що має особливе значення у сфері енергетики, де посадові особи нерідко поєднують управлінські, контрольні та розпорядчі функції. Ефективність цього механізму безпосередньо залежить від чіткості внутрішніх процедур, належного документування управлінських рішень і реального, а не формального, контролю.

Важливе значення мають прозорі адміністративні процедури, зокрема у сфері закупівель, тарифоутворення, управління майном. Запровадження електронних процедур і стандартизованих алгоритмів прийняття рішень зменшує дискрецію посадових осіб і, відповідно, корупційні ризики. У цьому контексті електронна система закупівель ProZorro розглядається не лише як технічний інструмент, а як адміністративно-правовий механізм забезпечення прозорості [23].

Контроль і аудит є ще одним ключовим антикорупційним інструментом. На місцевому рівні вони реалізуються через внутрішній контроль в органах місцевого самоврядування, діяльність наглядових органів, а також зовнішній аудит. Водночас практика свідчить, що ефективність контрольних механізмів значною мірою залежить від їх незалежності та професійної спроможності.

Також варто відзначити, що в сучасному публічному адмініструванні сфері ПЕК дедалі більшого значення набувають категорії доброчесності та комплаєнсу. Це поняття, що відображають не тільки формальне дотримання законодавства, а й сутнісне, системне забезпечення законності, етичних стандартів і внутрішнього контролю у діяльності публічної влади. З адміністративно-правової точки зору доброчесність виступає як універсальний принцип публічної служби, а комплаєнс

є інструментальною складовою забезпечення доброчесності та мінімізації корупційних ризиків. Тоді, як комплаєнс у комунальному секторі енергетики полягає у створенні внутрішніх політик і процедур, спрямованих на забезпечення дотримання вимог законодавства, запобігання правопорушенням і мінімізацію ризиків. До таких інструментів належать кодекси етики, внутрішні антикорупційні програми, процедури внутрішнього повідомлення про порушення.

Закон України «Про запобігання корупції» прямо встановлює обов'язок суб'єктів публічного адміністрування, у тому числі посадових осіб органів місцевого самоврядування та керівників комунальних підприємств, дотримуватися вимог антикорупційного законодавства й утримуватися від дій, що можуть призвести до конфлікту інтересів або створити умови для корупції – ці вимоги є фундаментом доброчесної поведінки та комплаєнсу [22].

У сфері енергетичного врядування доброчесність вимагає, зокрема: а) прозорого формування та реалізації управлінських рішень, що стосуються комунальних енергетичних підприємств; б) обґрунтованого та документально підкріпленого прийняття рішень щодо закупівель, тарифоутворення, технічних умов підключення; в) відповідального ставлення до інформаційної відкритості, що забезпечує громадський контроль і зменшує інформаційну асиметрію.

Комплаєнс у комунальному секторі енергетики слугує системою внутрішніх процедур та правил, спрямованих на забезпечення реалізації вимог закону й адміністративних стандартів. Він включає створення та функціонування: 1) кодексів етики та професійної поведінки, що визначають конкретні стандарти дій і заборон для посадових осіб; 2) внутрішніх процедур оцінювання та управління ризиками, які дозволяють ідентифікувати потенційні корупційні загрози на етапі планування рішень; 3) механізмів внутрішнього контролю, включно з системою звітності, аудитом, моніторингом реалізації рішень; 4) процедур реагування на виявлені порушення, таких як внутрішні розслідування та дисциплінарні дії.

Чинне антикорупційне законодавство не встановлює обов'язкової форми чи змісту антикорупційних програм для всіх комунальних суб'єктів, але закріплює обов'язок реалізовувати антикорупційні заходи, базовані на оцінці ризиків. Це означає, що громади та їхні енергетичні суб'єкти мають самостійно забезпечити нормативно-процедурне наповнення своїх внутрішніх систем комплаєнсу відповідно до загальних правових вимог.

На нашу думку, юридичне значення комплаєнсу в адміністративно-правовому контексті полягає у створенні та підтриманні дієвих процедур превенції правопорушень, що підсилюють ефективність інших антикорупційних інструментів (закупівельних процедур, контролю, громадського нагляду). Без такого системного підходу доброчесність залишається декларативною, а реальні корупційні ризики – не врегульованими, що негативно впливає на сталий розвиток територіальних громад у сфері ПЕК.

Крім цього, важливою складовою антикорупційних засад публічного адміністрування у сфері ПЕК є громадський контроль. З адміністративно-правової точ-

ки зору участь мешканців територіальних громад у формуванні та реалізації енергетичної політики розглядається як форма реалізації публічного інтересу.

Інструментами такої участі є громадські консультації, публічні звіти органів місцевого самоврядування та комунальних підприємств, участь у розробленні місцевих енергетичних програм, подання звернень і запитів на інформацію. Ефективність громадського контролю значною мірою залежить від рівня відкритості інформації та готовності органів влади до діалогу. У сфері енергетики громадський контроль виконує не лише антикорупційну, а й превентивну функцію, оскільки публічність управлінських рішень зменшує простір для зловживань і підвищує якість адміністрування.

Юридична відповідальність є завершальним елементом системи антикорупційних засад публічного адміністрування сфери ПЕК. У межах адміністративно-правового аналізу доцільно зосередитися на дисциплінарній та адміністративній відповідальності, які мають безпосереднє значення для діяльності органів місцевого самоврядування та комунальних підприємств.

Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією, передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення (глава 13-А) [24]. Дисциплінарна відповідальність реалізується у межах публічної служби та трудових відносин.

Особливу увагу слід приділити відповідальності за інформаційні порушення, пов'язані з ненаданням, приховуванням або спотворенням інформації у сфері енергетики, оскільки такі дії безпосередньо підривають принципи прозорості та підзвітності публічного адміністрування.

3.4. Взаємодія інформаційно-правових та антикорупційних засад у публічному адмініструванні сфери паливно-енергетичного комплексу як умова сталого розвитку територіальних громад

У свою чергу варто відзначити, що у сучасній системі публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу інформаційно-правові й антикорупційні засади не можуть розглядатись як автономні або паралельні елементи управлінського впливу. З позиції адміністративного права вони формують єдину функціональну систему, у межах якої інформація виступає базовим ресурсом управління, а антикорупційні механізми – гарантією її добросовісного, правомірного та цільового використання.

Інформаційно-правові засади публічного адміністрування ПЕК забезпечують прозорість, обґрунтованість і контрольованість управлінських рішень, що приймаються органами місцевого самоврядування й іншими суб'єктами публічної влади. Саме через інформаційні процеси – збирання, обробку, аналіз і оприлюднення даних – формується управлінська логіка рішень щодо тарифної політики, енергетичних програм, закупівель, відновлення інфраструктури та взаємодії з комунальними підприємствами. У цьому контексті норми законів України «Про інформацію» [14] та «Про доступ до публічної інформації» [15] виконують не де-

кларативну, а системоутворюючу роль для всього механізму публічного адміністрування.

Водночас інформаційна відкритість без належних антикорупційних гарантій не забезпечує досягнення цілей сталого розвитку. За відсутності ефективних механізмів запобігання конфлікту інтересів, процедурної дисципліни й юридичної відповідальності інформаційні ресурси можуть використовуватися вибірково, маніпулятивно або формально. Саме тому антикорупційні засади, закріплені у Законі України «Про запобігання корупції», виступають інституційним запобіжником викривлення інформаційних процесів у сфері ПЕК [22].

Адміністративно-правова єдність інформаційно-правових та антикорупційних засад проявляється у таких аспектах: по-перше, інформація є об'єктом антикорупційного захисту, оскільки її приховування, спотворення або несвоєчасне оприлюднення створює умови для зловживань; по-друге, антикорупційні механізми реалізуються через інформаційні процедури (декларування, звітування, оприлюднення рішень, електронні закупівлі); по-третє, якість публічного адміністрування безпосередньо залежить від узгодженості цих двох блоків.

У сфері ПЕК на рівні територіальних громад така взаємодія набуває особливого значення через поєднання стратегічної важливості енергетики, високих бюджетних витрат і підвищених корупційних ризиків. Саме тому сталий розвиток громад у цій сфері є неможливим без інтегрованого підходу, за якого інформаційно-правові та антикорупційні засади розглядаються як взаємозалежні елементи єдиної системи публічного адміністрування.

Також варто наголосити на тому, що якість інформаційних процесів у публічному адмініструванні сфері ПЕК безпосередньо впливає на формування та реалізацію корупційних ризиків на рівні територіальних громад. Із адміністративно-правової точки зору корупційні прояви у сфері ПЕК часто є похідними від інформаційної асиметрії, нечіткості процедур або обмеженого доступу до управлінськи значущих даних.

Низька якість інформаційних процесів може проявлятися у різних формах: відсутність систематизованих даних про споживання енергоресурсів; фрагментарність інформації про фінансові потоки комунальних енергетичних підприємств; несвоєчасне оприлюднення рішень щодо тарифів або ремонтів; формальний характер публічних звітів. У таких умовах органи місцевого самоврядування фактично втрачають можливість здійснювати ефективний внутрішній контроль, а громадськість – реалізовувати контроль зовнішній.

Практика застосування законодавства про доступ до публічної інформації свідчить, що саме ненадання або приховування інформації у сфері ПЕК є одним із найбільш поширених інформаційних правопорушень на місцевому рівні. Такі порушення не лише обмежують інформаційні права громадян, а й створюють сприятливе середовище для корупційних зловживань, зокрема у сфері закупівель, управління комунальним майном і встановлення технічних умов підключення.

Висока якість інформаційних процесів, навпаки, виступає превентивним антикорупційним чинником. Системне збирання й аналіз даних, їх відкритість у допустимих межах, чітке документування управлінських рішень зменшують дискрецію посадових осіб і ускладнюють реалізацію корупційних схем. У цьому контексті електронні системи публічних закупівель, відкриті реєстри й електронний документообіг виконують не лише сервісну, а й антикорупційну функцію.

Особливої актуальності набуває питання балансу між відкритістю інформації та захистом критичної інфраструктури, що прямо пов'язане з якістю управлінських рішень. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» допускає обмеження доступу до інформації в інтересах безпеки, однак такі обмеження мають бути правомірними, обґрунтованими та пропорційними [12]. Непрозоре або надмірне засекречування енергетичної інформації, не підкріплене чіткими правовими підставами, фактично нівелює антикорупційний потенціал інформаційно-правових засад.

Таким чином, у публічному адмініструванні сфери ПЕК на рівні територіальних громад якість інформаційних процесів є ключовим фактором управління корупційними ризиками. Саме через належну організацію інформаційних процедур, їх правове забезпечення та поєднання з антикорупційними механізмами формується стійка управлінська модель, здатна забезпечити досягнення цілей сталого розвитку.

3.5. Практика України та проблеми реалізації інформаційно-правових і антикорупційних засад сталого розвитку територіальних громад у публічному адмініструванні сфери паливно-енергетичного комплексу

У свою чергу, аналіз практики публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу на рівні територіальних громад України свідчить про наявність типових управлінських ситуацій, у межах яких найбільш виразно проявляються як потенціал інформаційно-правових та антикорупційних засад, так і системні проблеми їх реалізації.

Однією з таких ситуацій є енергоменеджмент у бюджетній сфері, що охоплює управління енергоспоживанням закладів освіти, охорони здоров'я, адміністративних будівель. Попри наявність законодавчих передумов для впровадження систем енергетичного менеджменту та моніторингу, на практиці управлінські рішення часто ухвалюються без належної інформаційної бази, що знижує їх ефективність. Відсутність єдиних стандартів збору й аналізу даних про споживання енергоресурсів унеможливує довгострокове планування та контроль результатів.

Іншою поширеною управлінською ситуацією є забезпечення резервного живлення критичних об'єктів (лікарень, насосних станцій, пунктів управління), що набула особливої актуальності в умовах воєнного стану. На практиці рішення щодо закупівлі генераторів або альтернативних джерел енергії часто приймаються в умовах дефіциту часу та інформації, що підвищує корупційні ризики та знижує прозорість процедур. Водночас законодавство про публічні закупівлі допускає

спрощені процедури, але не звільняє органи місцевого самоврядування від обов'язку забезпечувати обґрунтованість і підзвітність управлінських рішень.

Складною управлінською проблемою залишається відновлення пошкоджених енергетичних мереж, особливо у прифронтових і деокупованих громадах. Тут інформаційно-правовий вимір тісно переплітається з антикорупційним: відсутність повної інформації про обсяги пошкоджень, кошториси та підрядників ускладнює громадський і внутрішній контроль, а непрозорість рішень щодо вибору виконавців створює ризики нецільового використання коштів.

Окрему групу проблем формує взаємодія органів місцевого самоврядування з операторами систем розподілу та постачальниками енергоресурсів. Нечіткість процедур комунікації, асиметрія інформації та різний правовий статус суб'єктів часто призводять до конфліктів компетенції й ускладнюють реалізацію місцевих енергетичних програм.

Крім цього, однією з ключових проблем реалізації інформаційно-правових і антикорупційних засад у сфері ПЕК є нечіткість розмежування повноважень між органами державної влади й органами місцевого самоврядування. Хоча законодавство України формально визначає компетенцію відповідних суб'єктів, на практиці спостерігається дублювання функцій або, навпаки, їх фактична невизначеність.

Такі розриви особливо відчутні у сфері реалізації державних програм енергоефективності та відновлення інфраструктури, коли стратегічні рішення приймаються на центральному рівні, а їх реалізація покладається на громади без належного ресурсного та інформаційного забезпечення. У результаті органи місцевого самоврядування опиняються в ситуації управлінської відповідальності без достатніх повноважень, що суперечить принципам публічного адміністрування та знижує ефективність сталого розвитку.

Що стосується інформаційних проблем, то практика публічного адміністрування у сфері ПЕК демонструє наявність таких системних інформаційних проблем, що безпосередньо впливають на якість управлінських рішень. Насамперед йдеться про відсутність єдиних стандартів збору, зберігання й аналізу енергетичних даних на місцевому рівні.

Неповнота та несумісність реєстрів унеможливають формування цілісної картини стану енергетичної інфраструктури, що негативно позначається на стратегічному плануванні. Водночас в умовах воєнного стану органи публічної влади стикаються з необхідністю обмеження доступу до окремих категорій інформації з міркувань безпеки. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» передбачає такі обмеження, однак їх застосування на практиці нерідко є надмірним або недостатньо обґрунтованим [17]. Це створює ситуацію, коли інформаційна закритість використовується не лише як захисний механізм, а інколи – як засіб уникнення контролю, що суперечить антикорупційним засадам публічного адміністрування.

Тоді, як антикорупційні проблеми у сфері ПЕК на рівні територіальних громад мають також системний характер і проявляються, зокрема у формальному під-

ході до реалізації антикорупційних процедур. Часто антикорупційні заходи зводяться до декларативного виконання вимог законодавства без реальної інтеграції у процес прийняття управлінських рішень.

Слабкість внутрішнього контролю в органах місцевого самоврядування та комунальних підприємствах, дефіцит кваліфікованих кадрів і високе навантаження на посадових осіб істотно знижують ефективність превентивних механізмів. Особливої гостроти ці проблеми набувають у контексті використання коштів на відновлення енергетичної інфраструктури, де поєднуються великі обсяги фінансування, терміновість рішень і обмежений зовнішній контроль.

Узагальнення практики реалізації інформаційно-правових і антикорупційних засад у публічному адмініструванні сфери ПЕК на рівні територіальних громад України дає підстави констатувати, що основні проблеми не мають випадкового або ситуативного характеру, а є наслідком системних дисфункцій у публічному управлінні. При цьому зазначені проблеми проявляються не стільки у відсутності правового регулювання, скільки у недостатній узгодженості між нормами права, управлінськими процедурами та реальними адміністративними практиками.

По-перше, серед ключових причин неефективності слід виокремити інституційну обмеженість спроможності органів місцевого самоврядування у сфері публічного адміністрування ПЕК. На практиці громади часто наділені формальними повноваженнями у сфері енергетики, однак не забезпечені належними організаційними структурами, кадровим потенціалом і аналітичними ресурсами для їх повноцінної реалізації. Це призводить до ситуації, коли управлінські рішення приймаються реактивно, без належного інформаційного та правового аналізу, що суперечить принципам сталого розвитку.

По-друге, істотною причиною неефективності є процедурна фрагментарність публічного адміністрування, яка проявляється у відсутності цілісних, стандартизованих адміністративних процедур у сфері ПЕК. Інформаційні процеси (збір, аналіз, оприлюднення даних), антикорупційні заходи (запобігання конфлікту інтересів, внутрішній контроль, аудит) та управлінські рішення (планування, закупівлі, відновлення інфраструктури) функціонують паралельно, але не інтегровано. У результаті антикорупційні засади часто застосовуються формально, а інформаційні ресурси не використовуються як повноцінний інструмент управління.

По-третє, практика свідчить про наявність глибинних інформаційних дисбалансів, які істотно знижують ефективність публічного адміністрування у сфері енергетики. Йдеться про низьку якість первинних даних, відсутність єдиних стандартів їх формування, несумісність локальних інформаційних систем і реєстрів, а також обмежену аналітичну спроможність органів місцевого самоврядування. За таких умов інформація не виконує функцію управлінського ресурсу, а перетворюється на формальний атрибут звітності.

По-четверте, суттєвим чинником неефективності є викривлений баланс між відкритістю інформації та безпековими обмеженнями, особливо в умовах воєн-

ного стану. Хоча обмеження доступу до окремих категорій енергетичної інформації є об'єктивно необхідним для захисту критичної інфраструктури, на практиці відсутність чітких критеріїв і процедур такого обмеження призводить до надмірної закритості управлінських процесів. Це, у свою чергу, знижує рівень громадського контролю та підвищує корупційні ризики.

По-п'яте, аналіз практики засвідчує, що антикорупційні механізми у сфері ПЕК на місцевому рівні часто мають декларативний характер. Формальне виконання вимог законодавства про запобігання корупції без реальної інтеграції антикорупційних процедур у процес прийняття управлінських рішень не забезпечує належного превентивного ефекту. Особливо це проявляється у сфері використання коштів на відновлення енергетичної інфраструктури, де поєднуються значні фінансові ресурси, терміновість рішень і обмежені можливості зовнішнього контролю.

У сукупності зазначені чинники дозволяють дійти висновку, що неефективність реалізації інформаційно-правових і антикорупційних засад у публічному адмініструванні сфери ПЕК має комплексний, системний характер. Вона зумовлена не стільки недосконалістю окремих норм законодавства, скільки відсутністю інтегрованого адміністративно-правового підходу до організації управлінських процесів на рівні територіальних громад.

З огляду на це, забезпечення сталого розвитку територіальних громад у сфері ПЕК потребує переосмислення ролі інформації й антикорупційних механізмів як взаємопов'язаних елементів єдиної системи публічного адміністрування, що має ґрунтуватися на принципах правової визначеності, підзвітності, доброчесності й орієнтації на довгостроковий публічний інтерес.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження обґрунтовано, що сталий розвиток територіальних громад у сучасних умовах є не абстрактною соціально-економічною категорією, а комплексним адміністративно-правовим результатом публічного адміністрування, який формується через систему управлінських рішень у стратегічно значущих сферах, передусім у сфері паливно-енергетичного комплексу. У публічно-правовому вимірі паливно-енергетичний комплекс виступає системоутворюючим об'єктом адміністрування, від якості управління яким безпосередньо залежить життєздатність територій, безперервність надання публічних послуг і спроможність органів місцевого самоврядування реалізовувати власні та делеговані повноваження на засадах законності, підзвітності й орієнтації на результат.

Дослідження інформаційно-правових засад публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу дозволило встановити, що енергетична інформація є повноцінним управлінським ресурсом, який забезпечує обґрунтованість, прогнозованість і контрольованість адміністративних рішень на місцевому рівні. Водночас фрагментарність інформаційних систем, відсутність єдиних стандартів даних, обмежена аналітична спроможність органів місцевого самовряду-

вання та невизначеність меж відкритості інформації, особливо в умовах воєнного стану, істотно знижують ефективність публічного адміністрування та створюють передумови для управлінських помилок і зловживань.

Антикорупційний аналіз засвідчив, що сфера паливно-енергетичного комплексу на рівні територіальних громад є підвищено вразливою до корупційних ризиків, які концентруються у закупівельних процедурах, управлінні комунальними енергетичними підприємствами, процесах відновлення інфраструктури, тарифній комунікації та процедурах підключення до мереж. Установлено, що формальний характер окремих антикорупційних заходів, слабкість внутрішнього контролю та кадрові обмеження істотно знижують превентивний потенціал антикорупційних інструментів і не забезпечують належного рівня доброчесності у публічному адмініструванні енергетики на місцевому рівні.

Узагальнення теоретичних положень і практики України дало підстави зробити висновок, що інформаційно-правові й антикорупційні засади у сфері публічного адміністрування паливно-енергетичного комплексу мають взаємопов'язаний і системний характер, а їх ізольоване застосування не здатне забезпечити досягнення цілей сталого розвитку територіальних громад. Ефективне публічне адміністрування у цій сфері потребує комплексного адміністративно-правового підходу, заснованого на інтеграції якісних інформаційних процесів, дієвих антикорупційних механізмів, належного розмежування повноважень і посилення управлінської спроможності громад, що в сукупності формує правові передумови довгострокової стійкості територіального розвитку.

ПОДЯКИ

Немає

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Немає

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Vačovský M., Karásek J., Kaločai L. Development of Municipal Energy Management as Trigger of Future Energy Savings. *Buildings*. 2024. Vol. 14. No. 4. P. 899. URL: <https://doi.org/10.3390/buildings14040899>
- [2] Штода Д. О. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері використання альтернативних джерел енергії : дис. ... д-ра філософ. в галузі права : 081. Київ, 2023. 235 с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u145/dis_shtoda.pdf
- [3] Wang R., Xu C. K., Wu X. Open Government Data (OGD) as a catalyst for smart city development: Empirical evidence from Chinese cities. *Government Information Quarterly*. 2024. Vol. 41. No. 4. P. 101983. URL: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2024.101983>
- [4] Government support for addressing energy poverty in the context of low-carbon transition / S. Naumenkova et al. *Public and Municipal Finance*. 2025. Vol. 14. No. 2. P. 64–82. URL: [https://doi.org/10.21511/pmf.14\(2\).2025.07](https://doi.org/10.21511/pmf.14(2).2025.07)
- [5] Кохан О. І. Боротьба з корупцією в органах місцевого самоврядування: правові передумови та шляхи подолання. *Вісник Ужгородського національного університету*.

- Серія «Право»*. 2024. № 82. Ч. 2. С. 182–186. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/05/31-1.pdf>
<https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.2.29>
- [6] Malah-Kuete Y., Messie-Pondie T. Transparency in energy-rich developing countries: A solution for energy poverty? *Energy Policy*. 2025. Vol. 198. P. 114488. URL: <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2024.114488>
- [7] Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (станом на 01.01.2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
- [8] Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР (станом на 20.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text>
- [9] Про ринок електричної енергії : Закон України від 13.04.2017 № 2019-VIII (станом на 01.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>
- [10] Про енергетичну ефективність : Закон України від 21.10.2021 № 1818-IX (станом на 01.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text>
- [11] Про теплопостачання : Закон України від 02.06.2005 № 2633-IV (станом на 30.06.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2633-15#Text>
- [12] Авер'янов В. Б. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2007. Т. 1. 592 с.
- [13] Галуцько В. В., Курило В. І., Короєд С. О., Дрозд О. Ю., Гиренко І. В., Єщук О. М., Риженко І. М., Іванищук А. А., Саунін Р. Д., Ямкова І. М. Адміністративне право України. Т. 1. Загальне адміністративне право: навч. посібн. / за ред. В. В. Галуцька. Херсон: Гринь Д. С., 2015. 272 с. URL: <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2018/02/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-2015.pdf>
- [14] Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII (станом на 20.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
- [15] Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI (станом на 08.08.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
- [16] Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : постанова Каб. Міністрів України від 21.10.2015 № 835 (станом на 21.11.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-п#Text>
- [17] Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII (станом на 14.05.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
- [18] Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 № 851-IV (станом на 01.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
- [19] Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII (станом на 19.10.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
- [20] Сердюченко О. В. Адміністративно-правові засади забезпечення енергетичної безпеки України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2009. 212 с. URL: <https://uacademic.info/download/file/0409U004572/Сердюченко%20О.В.%20дисертація.DOC>
- [21] Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII (станом на 31.10.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>

- [22] Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII (станом на 24.01.2026). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
- [23] Prozorro. URL: <https://prozorro.gov.ua/uk>
- [24] Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1–212-24) від 07.12.1984 № 8073-X (станом на 11.12.2025).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

REFERENCES

- [1] Bačovský, M., Karásek, J., & Kaločai, L. (2024). Development of municipal energy management as trigger of future energy savings. *Buildings*, 14(4), 899. Retrieved from <https://doi.org/10.3390/buildings14040899>
- [2] Shtoda, D. O. (2023). *Administrative and legal regulation of relations in the field of renewable energy use* (Doctoral dissertation, Kyiv, Ukraine). Retrieved from https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u145/dis_shtoda.pdf
- [3] Wang, R., Xu, C. K., & Wu, X. (2024). Open government data as a catalyst for smart city development: Empirical evidence from Chinese cities. *Government Information Quarterly*, 41(4), 101983. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.giq.2024.101983>
- [4] Naumenkova, S., et al. (2025). Government support for addressing energy poverty in the context of low-carbon transition. *Public and Municipal Finance*, 14(2), 64–82. Retrieved from [https://doi.org/10.21511/pmf.14\(2\).2025.07](https://doi.org/10.21511/pmf.14(2).2025.07)
- [5] Kokhan, O. I. (2024). Combating corruption in local self-government bodies: Legal preconditions and ways of overcoming. *Visnyk of Uzhhorod National University. Law Series*, 82(2), 182–186. Retrieved from <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2024/05/31-1.pdf>
<https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.82.2.29>
- [6] Malah-Kuete, Y., & Messie-Pondie, T. (2025). Transparency in energy-rich developing countries: A solution for energy poverty? *Energy Policy*, 198, 114488. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.enpol.2024.114488>
- [7] Constitution of Ukraine. (1996, June). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
- [8] On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine. (1997, May). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
- [9] On the electricity market: Law of Ukraine. (2017, April). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2019-19#Text>
- [10] On energy efficiency: Law of Ukraine. (2021, October). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text>
- [11] On heat supply: Law of Ukraine. (2005, June). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2633-15#Text>
- [12] Averianov, V. B. (2007). *Administrative law of Ukraine* (Vol. 1). Kyiv: Yurinkom Inter.
- [13] Halunko, V. V., Kurylo, V. I., Koroied, S. O., Drozd, O. Yu., Hyrenko, I. V., Yeshchuk, O. M., Ryzhenko, I. M., Ivanyshchuk, A. A., Saunin, R. D., & Yamkova, I. M. (2015). *Administrative law of Ukraine: General administrative law* (Vol. 1). Kherson: Hrin D. S. Retrieved from <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2018/02/Адміністративне-право-України-2015.pdf>
- [14] On information: Law of Ukraine. (1992, October). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

- [15] On access to public information: Law of Ukraine. (2011, Januar). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
- [16] On approval of the Regulation on data sets subject to publication in the form of open data: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine. (2015, October). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>
- [17] On the legal regime of martial law: Law of Ukraine. (2015, May). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
- [18] On electronic documents and electronic document circulation: Law of Ukraine. (2003, May). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
- [19] On basic principles of cybersecurity of Ukraine: Law of Ukraine. (2017, October). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
- [20] Serdiuchenko, O. V. (2009). *Administrative and legal foundations of ensuring energy security of Ukraine* (Candidate dissertation, Kyiv, Ukraine). Retrieved from <https://uacademic.info/download/file/0409U004572/Сердюченко%20О.В.%20дисертація.DOC>
- [21] On public procurement: Law of Ukraine. (2015, December). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>
- [22] On prevention of corruption: Law of Ukraine. (2014, October). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
- [23] Prozorro. (n.d.). *Electronic public procurement system*. Retrieved from <https://prozorro.gov.ua/uk>
- [24] Code of Ukraine on administrative offences (1984, December). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

В'ячеслав Станіславович Політанський

Доктор юридичних наук, старший дослідник

Провідний науковий співробітник сектору теоретико-методологічних проблем організації державної влади

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування

Національної академії правових наук України

61002, вул. Чернишевська, 80, Харків, Україна

email: slavik777tom@gmail.com

Viacheslav S. Polityanskiy

Doctor of Law, Senior Researcher

Leading Researcher Sector of Theoretical and Methodological

Problems of the Organization of State Power

Scientific Research Institute of State Building and Local Government

National Academy of Legal Sciences of Ukraine

61002, 80 Chernyshevskaya St., Kharkiv, Ukraine

email: slavik777tom@gmail.com

Ганна Миколаївна Зайкіна

Доктор юридичних наук, професор

Професор кафедри правового забезпечення та адміністрування транспортної діяльності

Український державний університет залізничного транспорту

61050, майдан Фейєрбаха, 7, Харків, Україна

Головний науковий співробітник сектору теоретико-методологічних проблем організації державної влади

Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування

Національної академії правових наук України

61002, вул. Чернишевська, 80, Харків, Україна

email: Anna-zaykina@ukr.net

Hanna M. Zaikina

Doctor of Law, Professor

Professor of the Department of Legal Support and Administration of Transport Activities

Ukrainian State University of Railway Transport

61050, 7 Feuerbach Sq., Kharkiv, Ukraine

Chief Researcher Sector of Theoretical and Methodological

Problems of the Organization of State Power

Scientific Research Institute of State Building and Local Government

National Academy of Legal Sciences of Ukraine

61002, 80 Chernyshevsk St., Kharkiv, Ukraine

email: Anna-zaykina@ukr.net

Рекомендоване цитування: Політанський В. С., Зайкіна Г. М. Сталий розвиток територіальних громад у контексті публічного адміністрування сфери паливно-енергетичного комплексу України: інформаційно-правові та антикорупційні засади. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2026. Том 33. №2. С. 158–183. <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.158>.

Suggested Citation: Politanskyi, V. S., & Zaikina, H. M. (2026). Sustainable Development of Territorial Communities in the Context of Public Administration of the Fuel and Energy Complex of Ukraine: Information, Legal and Anti-Corruption Principles. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 33(2), 158–183. <https://doi.org/10.31359/1993-0909.2026.33.2.158>

Дата першого надходження статті до видання: 16.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.03.2026

Дата публікації (оприлюднення): 30.06.2026

*Ця робота ліцензується відповідно до
Creative Commons Attribution 4.0 International License*